

АТЕСТАЦІЯ РОБОЧИХ МІСЦЬ – ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР БЕЗПЕКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Рудницький Борис Олександрович к.с.г.н., доцент
Спирін Анатолій Володимирович к.т.н., доцент
Омельянов Олег Миколайович ст. викладач
Твердохліб Ігор Вікторович асистент
Вінницький національний аграрний університет

Rudnytsky B.

Spirin A.

Omelyanov O.

Tverdokhlib I.

Vinnitsia National Agrarian University

Анотація: серед заходів, що забезпечують ефективне використання виробничого і науково-технічного потенціалу країни, важливе місце займають атестація, паспортизація і раціоналізація робочих місць [1,4,5,7]. Суть цих широкомасштабних міроприємств полягає в комплексній, всесторонній оцінці виробничого потенціалу і його первинної основи – робочого місця, приведення його у відповідність з прогресивними технологічними і організаційними рішеннями, сучасними нормативними вимогами та безпечності виробничих процесів.

Ключові слова: атестація, безпека праці, система управління, нормативні вимоги, форма господарювання, ринкова економіка, раціоналізація, інвентаризація.

Вступ

В умовах ринкової економіки атестація, раціоналізація і паспортизація (оцінка робочих місць по відповідності санітарним нормам та можливостям працювати без негативних наслідків для здоров'я) набуває особливої актуальності. Чим досконаліше робоче місце, тим більше добротної продукції виробить кожний працівник. Тому в країні щорічно створюються тисячі нових, сучасно обладнаних робочих місць в сільському господарстві, з'являється багато пересувних робочих місць – трактори, комбайни, автомобілі та інші машини. На кожне з них потрібні високо кваліфікаційні працівники [4,6].

Постійний, конкретний контроль за ходом проведення атестації і паспортизації робочих місць дає можливість впливати на хід справ, виявляти і ліквідувати недоліки, помічати все нове, цінне і сприяти його впровадженню. Головна особливість цього полягає в тому, що ці міроприємства не вимагають особливих капітальних витрат, забезпечуючи при цьому високі економічні показники.

Досягнення науки і виробничий досвід, як поєднання передових прийомів і методів організації праці, в умовах інтенсифікації сільськогосподарського виробництва швидко старіє, виникає об'єктивна необхідність пошуку технічних новинок, нових прийомів праці, які часто не потребують додаткових затрат, а дають відчутний економічний ефект.

Атестація і паспортизація робочих місць – міроприємство планове, обов'язкове для виконання; воно дає конкретну оціночну характеристику виробництву і діяльності його керівника [1,7]. При цьому приведення робочих місць у відповідності з вимогою прогресивних рішень планується і контролюється. Слід відмітити, що це не разова компанія, а один із законів виробництва, систематичне, щорічне, планове міроприємство, що направлене на підвищення продуктивності праці і якості продукції, що виробляється, краще використання трудових і матеріальних ресурсів. Той, хто поставив перед собою подібну мету, обов'язково зробить аналіз фактичного стану виробництва, впровадить все передове, що відоме і досягнуто на даний період, і в планах своїх передбачить можливі раціоналізацію і винахідництво для зниження захворюваності і травматизму.

Результати дослідження

Аналіз результатів перевірок сільськогосподарських підприємств та даних публікацій показує, що на переважній більшості з них і особливо на давно створених, практично мало приділяється уваги проведенню систематичній регулятивній атестації і паспортизації робочих місць та приведенні їх у відповідність до вимог часу [3]. Тому, все-таки, з огляду на необхідність розвитку науково-технічного прогресу, ці міроприємства вимагають своєчасного вирішення.

Згідно більшості рекомендацій атестація повинна проводитись раз на рік по всіх робочих місцях і підрозділах і в строки, що встановлені наказом по господарству. Порядок проведення атестації включає інвентаризацію, паспортизацію, власне атестацію і раціоналізацію робочих місць. В наказі передбачається два етапи атестації: перший – інвентаризація і паспортизація, яка проводиться галузевими комісіями по всіх підрозділах; другий – атестація робочих місць.

Інвентаризація передбачає встановлення фактичної кількості робочих місць по підрозділах. Вона являє собою початкову стадію їх паспортизації і наступної атестації та проводиться раз в рік головними спеціалістами при участі керівників підрозділів.

Визначення кількості індивідуальних робочих місць в підрозділі починається з аналізу технології чисельності зайнятих працею і зони обслуговування. Облік кількості робочих місць водіїв, механізаторів ведеться прямим підрахунком мобільних енергетичних засобів; інженерно-технічних працівників і службовців визначається на основі затвердженого штатного розкладу; пересувних робочих місць в рослинництві, овочівництві, садівництві, де застосовуються механічно-ручні роботи, - по чисельності працюючих[8,9].

Метою паспортизації санітарно-технічного стану робочого місця є виявлення усіх виробничих небезпек для розробки проектів інженерно - технічних та організаційних рішень у створенні безпечних і здорових умов праці. Відповідно до типової структури сільськогосподарського виробництва (цех, ділянка, відділок, робоча зона структурного підрозділу, робоче місце) первинним елементом виробництва є робоче місце. На ньому проявляються всі шкідливі і небезпечні виробничі фактори, які діють на працюючого і визначають ефективність його виробничої діяльності. Базовим елементом паспортизації є карта умов праці, яка відображає три (трудовий, санітарно-гігієнічний та технічний) фактори безпеки. Вона передбачає: виявлення на робочому місці шкідливих і небезпечних виробничих факторів та причин їх виникнення; дослідження санітарно-гігієнічних факторів виробничого середовища, важкості й напруженості трудового процесу, комплексну оцінку факторів виробничого середовища і характеру праці на відповідність їх вимогам стандартів, норм і правил; обґрунтування віднесення робочого місця до відповідної категорії з шкідливими умовами праці, підтвердження (встановлення) права працівників на пільгове пенсійне забезпечення та інші пільги залежно від умов праці.

Карта умов праці на робочому місці становить основу санітарно-технічного паспорта виробничих підрозділів, з яких складається такий документ і по господарству. Результати паспортизації використовують при розробці комплексного плану покращення умов праці і санітарно-оздоровчих заходів та відповідних розділів колективних договорів і угод по спеціальних питаннях, а також відрахування необхідних грошових і матеріальних витрат на поточний рік[9].

Управління атестацією в господарстві проводиться по певній системі. Організаційно-практична робота покладається на керівника, або його заступника. Він очолює комісію господарства по атестації робочих місць. В склад комісії повинні входити всі головні спеціалісти. Вони відповідають за атестацію робочих місць по галузях.

Атестація робочих місць дає змогу оцінити в комплексі всі фактори виробничого середовища і трудового процесу, супутніх соціально-економічних факторів, що впливають на здоров'я і працездатність працівників у процесі трудової діяльності. Сюди відносяться визначення параметрів вібрації, шуму, інфразвуку, ультразвуку, іонізуючого випромінювання та показники мікроклімату (температура повітря, швидкість руху повітря, відносна вологість та інше)[6]. При цьому при проведенні вимірювань важливо отримати достовірні і точні результати контрольованих параметрів.

Атестація передбачає кваліфікаційне визначення фактичного стану організації робочих місць і встановлення ступеня їх відповідності науковій організації праці по ряду факторів, які можна пронумерувати. Числові значення кожного з факторів при його повній відповідності встановленим вимогам оцінюються одиницею, а при неповній – часткою від неї.

Апробовано в умовах виробництва сім-вісім факторів[4], які досить повно характеризують стан робочого місця і бажаний напрямок в подальшій роботі працівника. Сюди входять: відповідність кваліфікації виконавця функціям, які виконуються (а); та вимогам охорони праці (б); забезпечення нормативно-технічною документацією (в); обладнанням, приладами, інструментами, машинами (г); рівень механізації (д); обліку і аналізу роботи (е); оцінки якості виконаної роботи (є) та інше.

По цих факторах комісія виводить середній показник $(a+b+v+г+d+e+є)/7$, який дає змогу визначити ступінь атестації - при оцінці більше 0,75 робоче місце атестоване, від 0,5 до 0,75 – умовно атестоване, і менше 0,5 – не атестоване.

Атестація робочих місць закінчується складанням паспорта підрозділу (схема, розміщення і оснащення робочих місць), в якому містяться його організаційні, агрозоотехнічні і економічні

характеристики на час атестації.

Акти атестації робочих місць є офіційними документами, які враховуються при визначенні рівня організації виробництва в підрозділах. З врахуванням атестації опрацьовуються плани по вивільненню робочих місць.

На атестовані робочі місця розробляється паспорт, по умовно атестованим і не атестованим проводиться кількісний і якісний аналіз, виявляють місця, які необхідно відкрити, скоротити, продовжити експлуатацію або раціоналізувати. При цьому виявляють, чи потрібно виконувати всю роботу на даному робочому місці, виправдано це економічно чи ні [2,3,6].

Мета аналізу – встановити збалансованість робочих місць і трудових ресурсів, які є; визначити організаційний, агрозоотехнічний і соціально-економічний рівень, його відповідність вимогам типових проектів, індустріальній, ґрунто- і енергоощадній, інших прогресивних технологій.

Організаційні і агрозоотехнічні міроприємства розробляються на кожне робоче місце і в залежності від складності включаються для реалізації в план підрозділу або господарства.

Висновки

Атестація робочих місць – безперервний динамічний процес, який йде в ногу з науково-технічним прогресом. Впровадження цінного досвіду та досягнень науки піде значно швидше, якщо будуть розроблені агрозоотехнічні і економічні нормативи для визначення відповідності робочого місця вимогам сьогодення, а також здійснено відповідну підготовку спеціалістів і всіх працівників сільського господарства.

Проведення атестації дасть змогу покращити організацію робочих місць і безпечно виконання робіт, уникати порушення технологічної та трудової дисципліни, посилити відповідальність керівників виробництва і безпосередніх виконавців у питаннях дотримання вимог діючих нормативних актів та інструкцій з охорони праці.

Список літератури

1. Агеев Е.Я. Основы охраны труда / Е.Я. Агеев // – Львів: Новий світ, 2009. - с. 77-99; 131-138.
2. Атестация рабочих мест. Материал з Вікіпедії, 2014
3. Єсипенко А. Розроблення переліку профілактичних заходів щодо поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища / А. Єсипенко // На допомогу спеціалісту з охорони праці, №4, 2012. с. 36-40.
4. Ильченко В.Е. Атестация рабочих мест в колхозах и совхозах / В.Е. Ильченко и др. – Днепропетровск: Промінь, 1986.
5. Коваль А.О. Метрологічне забезпечення атестації робочих місць за умовами праці / А.О. Коваль // Вісник ХНАДУ, вип.. 59, 2012.
6. Охрана труда. Паспортизация рабочих мест та санитарно-технического стану об'єктів. Сайт: www.ecology.lviv.ua.
7. Про порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці: Постанова Уряду від 1 серпня 1992 р. №442.
8. Ткачов В. Безпека праці на підприємствах АПК / В. Ткачов // Ж. Охрана праці, №3, 2009. с. – 23.
9. Тягай М. Шляхи удосконалення СУОП в АПК / М. Тягай // Ж. Охрана праці, №2, 2012. с – 14-15.

References

1. Ahejev YE.YA. Osnovy okhorony pratsi / YE.YA. Ahejev // - L'viv: Novyy svit, 2009. - s. 77-99; 131-138.
2. Atestatsiya robochykh Mists'. Materyal z Vikipediyi, 2014
3. Yesypenko A. Rozroblennya Pereliku profilaktychnykh ZAKHODIV odnosytel'no Polipshennya stanu bezpeky, hihiyeni pratsi ta vyrobnychoho seredovyshcha / A. Yesypenko // Na dopomohu spetsialistu z okhorony pratsi, №4, 2012. s. 36-40.
4. Il'chenko V.Ye. Atestatsiya rabochikh mest v kolkhozakh i sovkhovakh / V.Ye. Il'chenko i dr . - Dnepropetrovsk : Promin' , 1986 .5. Koval' A.O. Metrolohichne zabezpechennya atestatsiyi robochykh Mists' za umovy pratsi / A.O. Koval' // Visnyk KHNADU, vip .. 59, 2012.
6. Okhorona pratsi. Pasporytzatsiya robochykh Mists' ta sanitarno-tekhnichnoho stanu ob'yektiv. Sayt: www.ecology.lviv.ua.
7. Pro poryadok provedennya atestatsiyi robochykh Mists' za umovy pratsi: Postanova Uryadu vid 1 serpnya 1992 r. №442.
8. Tkachov V. Bezpeka pratsi na pidpriemstvakh APK / V. Tkachov // ZH. Okhorona pratsi, №3, 2009. s. - 23.
9. Tyahay M. Shlyakhy udoskonalennya SUOP v APK / M. Tyahay // ZH. Okhorona pratsi, №2, 2012. s - 14-15.

АТТЕСТАЦИЯ РАБОЧИХ МЕСТ - ВАЖНЫЙ ФАКТОР БЕЗОПАСНОСТИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО ПРОИЗВОДСТВА

Аннотация: среди мер, обеспечивающих эффективное использование производственного и научно-технического потенциала страны, важное место занимают аттестация, паспортизация и рационализация рабочих мест. Суть этих широкомасштабных мероприятий заключается в комплексной, всесторонней оценке производственного потенциала и его первичной основы - рабочего места, приведение его в соответствие с прогрессивными технологическими и организационными решениями, современными нормативными требованиями и безопасности производственных процессов.

Ключевые слова: аттестация, безопасность труда, система управления, нормативные требования, форма хозяйствования, рыночная экономика, рационализация, инвентаризация.

CERTIFICATION OF WORKING - AN IMPORTANT SAFETY FACTOR OF AGRICULTURAL PRODUCTION

Summary: among measures to ensure the effective use of industrial, scientific and technical potential, occupy an important place attestation, certification and streamlining jobs. The essence of these large-scale activities all is an integrated, comprehensive evaluation of production potential and its primary foundation - the workplace, bringing it in line with progressive technological and organizational solutions, modern regulatory requirements and safety of production processes.

Keywords: certification, safety management system, regulatory requirements, form of management, market economy, streamlining inventory.